

2024-211 Bijlage 1

Nieuwegein Basisvaardig

Achterstanden verkleinen door investeren in basisvaardigheden

Deltaplan Laaggeletterdheid

2023-2026

Voorwoord

Toen in de zomer van 2022 het college van B&W werd geformeerd en de portefeuilles onder de wethouders verdeeld, wist ik één ding zeker: het onderdeel 'laaggeletterdheid' wilde ik per se 'in de portefeuille' hebben. En wel voorzien van voldoende financiële middelen om er echt iets aan te gaan doen.

Niet om het financiële belang of het mooie plaatje in de lokale krant, maar omdat één van mijn drijfveren om politiek actief te zijn is: het vooruit helpen en activeren van de Nieuwegeiners.

Het college vindt het belangrijk dat alle inwoners van Nieuwegein kunnen meedoen. We willen drempels wegnemen. Daarom zetten we ons in voor het bevorderen van basisvaardigheden. Wij doen dat samen met de partners in de stad. Met professionals en met heel veel vrijwilligers. We stimuleren en faciliteren alle inwoners van Nieuwegein, zowel degenen met beperkte basisvaardigheden die zelf willen en kunnen leren, als degenen die als vrijwilliger wat willen betekenen voor een ander.

In Nederland hebben naar schatting 2,5 miljoen mensen van 15 – 65 jaar moeite met lezen, spreken, schrijven en of rekenen. Vaak heb je dan ook beperkte digitale vaardigheden. Dit betekent dat 1 op de 6 mensen moeite heeft met de basisvaardigheden¹. Dat is een structureel en in omvang toenemend probleem. De raad heeft dit toenemende probleem onderkend en hiervoor in de programmabegroting extra gelden beschikbaar gesteld.

In Nederland is 18% van de bevolking ouder dan 15 jaar laaggeletterd. In het landelijke onderzoek van www.GeletterdheidInZicht.nl zijn eerdere onderzoeksgegevens met elkaar gecombineerd om zo het percentage laaggeletterden (tussen de 15 en 65 jaar) per gemeente in Nederland aan te geven. In de gemeente Nieuwegein blijkt 12 procent van de bevolking (tussen de 15 en 65 jaar) laaggeletterd. Dit ligt op het landelijk gemiddelde (12%), maar boven het gemiddelde percentage van 5% in de arbeidsmarktregio Midden-Utrecht.

In de gemeente Nieuwegein wonen 34.172 inwoners tussen de 15 en 65 jaar (beroepsbevolking). Dat betekent dat er ongeveer 4.100 laaggeletterden in de leeftijdsgroep 15 – 65 jaar wonen in de gemeente Nieuwegein. In het onderzoek van PIAAC waar de percentages van www.Geletterdheidinzicht.nl onder andere op zijn gebaseerd zijn de 65-plussers niet meegerekend. Indien dit wel het geval was geweest dan zou het aantal laaggeletterden ongeveer verdubbeld zijn. **Dit komt neer op ongeveer 8.200 laaggeletterden van 15 jaar en ouder in de gemeente Nieuwegein.** Door met name de snelle digitalisering op alle gebieden neemt de komende jaren de instroom van laaggeletterden enkel toe. Als gemeente Nieuwegein hebben we de ambitie om de uitstroom van laaggeletterden jaarlijks hoger te laten zijn dan de instroom en hiermee onder het landelijk gemiddelde percentage laaggeletterden te komen.

Landelijk onderzoek toont aan dat gemiddeld twee derde van de laaggeletterden van Nederlandse afkomst is en een derde van buitenlandse afkomst². Ongeveer 43% van de laaggeletterden is werkeloos of inactief op de arbeidsmarkt. Mede door innovatieve ontwikkelingen en verdere digitalisering zien we jaar in, jaar uit een toename van het aantal inwoners dat moeite heeft met de basisvaardigheden. Die trend willen we keren.

De rijksoverheid zet de komende jaren extra in op beleid om laaggeletterdheid te herkennen en verder terug te dringen. Met het actieprogramma 'Vervolgaanpak laaggeletterdheid 2020 – 2024 'Tel

Simone is blij dat ze de stap genomen heeft: "Ik kan nu zelf een formulier invullen. Ik hoop dat ik nog een extra jaar naar Nederlandse les mag. Dan kan ik een opleiding volgen. Ik droom ervan pedicure te worden. En dat ik mijn kleindochter kan voorlezen. Daarom wil ik geen les missen. In mijn omgeving zijn veel meer mensen zoals ik. Ik wil ze graag zeggen: Kom naar het Taalhuis!

¹ Bron: <https://www.lezenenschrijven.nl/informatie-over-laaggeletterdheid-nederland>

² Bron: De Greef, M., Segers M. & Nijhuis J. (2017). Feiten & Cijfers Geletterdheid 2016 - Overzicht van de gevolgen van laaggeletterdheid en de opbrengsten van investeringen voor samenleving en individu

mee met Taal' zijn in september 2019 landelijk bestuurlijke afspraken gemaakt tussen Rijk en VNG voor de verdere uitwerking van het kabinetsbeleid. In de landelijke aanpak is vanaf 2024 een integrale regierol weggelegd voor gemeente om de aanpak van laaggeletterdheid zelfstandig in te vullen.

Met dit deltaplan en de programmabegroting van Nieuwegein, dat voorziet in extra middelen voor laaggeletterdheid sluiten we daar op aan. Dit Deltaplan laaggeletterdheid heeft ten doel laaggeletterdheid actief te bestrijden, te verminderen en te voorkomen.

Dit uitvoeringsplan komt voort uit onze ambitie en geeft richting aan het realiseren van onze doelen. We investeren ongelijk om gelijke kansen te creëren. We zetten in op specifieke doelgroepen zoals werkzoekenden, mensen met Nederlands als moedertaal (NT1-ers), ouderen en ouders van jonge kinderen. Het plan biedt ruimte om ook de komende jaren steeds te kunnen blijven inspelen op maatschappelijke veranderingen en nieuwe inzichten.

De adviesraad Sociaal Domein heeft een positief advies afgegeven voor het plan. De aandachtspunten uit het advies zijn allen overgenomen en verwerkt in onderhavig plan.

Nieuwegein, 23 augustus 2023

Guido Bamberg
Wethouder laaggeletterdheid

Samenvatting

Dit is een samenvatting op B1-niveau, wat voor de meeste mensen goed te lezen is.
Deze tekst is voor mensen die laaggeletterd zijn vaak nog te moeilijk.

In Nederland hebben 2,5 miljoen mensen moeite met lezen, schrijven of met rekenen. In de gemeente Nieuwegein zijn dit ongeveer 8.200 inwoners. Ze vinden het vaak ook moeilijk een computer of smartphone te gebruiken. Om mee te kunnen doen in onze samenleving, heb je deze vaardigheden wél nodig. Daarom noemen we dit basisvaardigheden. Mensen met weinig basisvaardigheden vinden moeilijker betaald werk. Ze krijgen vaker geldproblemen. En zij hebben vaker last van hun gezondheid.

Laaggeletterdheid gaat niet alleen om lezen, schrijven en rekenen. Het gaat ook om het goed kunnen meedoen aan de veranderende samenleving, die steeds digitaler wordt. In dit plan hebben we het over basisvaardigheden. Hiermee bedoelen we taal- reken- én digitale vaardigheden.

Gemeente Nieuwegein vindt dat iedereen het recht heeft om mee te kunnen doen. Daarom geeft de gemeente Nieuwegein de komende jaren extra geld uit aan de basisvaardigheden van de jeugd en volwassenen. Dit doen we samen met bibliotheken, werkgevers, mensen in de zorg, bedrijven en maatschappelijke organisaties. En met de mensen zelf. Zo dragen we samen bij aan een Basisvaardig Nieuwegein.

We hebben 5 doelen:

1. *Meer inwoners van gemeente Nieuwegein aan de slag met taal rekenen en digitale vaardigheden.*
2. *Goede hulp in gemeente Nieuwegein.*
Gemeente Nieuwegein doet al veel om mensen te helpen met basisvaardigheden. Dit doet de gemeente samen met werkgevers, bibliotheken, de zorg en maatschappelijke organisaties. Maar dit kan nog beter. Dat willen we veranderen. De gemeente neemt de leiding.
3. *Goed lesaanbod voor iedereen in de ochtend, middag en avonden.*
4. *Toegankelijke dienstverlening.*
Wij vinden het belangrijk dat de gemeente Nieuwegein, werkgevers en maatschappelijke organisaties duidelijk communiceren. Iedereen moet weten wat laaggeletterdheid is. En hoe je kan helpen.
5. *Weten wat werkt*
We verzamelen informatie over het lesaanbod en hulp aan mensen met weinig basisvaardigheden. Hoeveel mensen hebben de lessen gevolgd? Wat hebben de deelnemers geleerd? We gaan de resultaten met elkaar vergelijken. En zo kunnen we elke keer verbeteren.

Hoe gaan we het doen?

Mensen bereiken

We kijken naar hoe we verschillende Nieuwegeinse die moeite hebben met lezen en schrijven, kunnen bereiken. Bijvoorbeeld ervaringsdeskundigen, jeugd, ouders, volwassenen, werknemers. We willen deze mensen bereiken op plekken waar ze veel komen. Bijvoorbeeld op het werk en in de zorg. We gaan cursussen organiseren bij bedrijven. Daar leren we te herkennen als iemand moeite heeft met lezen en schrijven. En we kijken bijvoorbeeld naar taalcursussen voor op het werk.

Plek voor advies en lessen

We gaan zorgen dat verschillende organisaties die iets voor mensen die moeite hebben met lezen en schrijven doen, met elkaar samenwerken. We zorgen dat er plekken komen waar mensen, in de ochtend, middag en avond naar toe kunnen voor advies en lessen. Ze worden geholpen met het vinden van een cursus die aansluit bij wat ze willen leren. En die aansluit bij wat ze nodig hebben.

Samenwerken

We willen samenwerken met verschillende organisaties in de gemeente om ons plan uit te voeren. Bijvoorbeeld bibliotheken, Stichting Lezen en Schrijven, bedrijven en zorgen welzijnsorganisaties. Met sommige organisaties werken we al samen en met anderen gaan we hiermee beginnen.

Budget

We hebben geld voor de doelen uit dit plan, dit heet budget.

Plannen uitvoeren

Het is belangrijk dat we de doelen halen en dat we de plannen goed uitvoeren. We maken daarom voor ieder jaar een plan met doelen voor dat jaar. Dit jaar gaan we alles wat nodig is voor de uitvoering regelen. We gaan ook verschillende mensen en organisaties bij elkaar brengen in een netwerk. En we gaan zorgen dat we onze eerste resultaten behalen.

Netwerk

De mensen uit het netwerk doen actief mee in de uitvoering van het plan. Bij de uitvoering worden verschillende mensen uit de gemeente betrokken. Bijvoorbeeld mensen die advies geven over beleid in de

gemeente. Zij kijken hoe de plannen worden uitgevoerd. Er is ieder jaar ook een overleg van het bestuur. Gemeente Nieuwegein heeft de taak om te kijken of alles goed loopt.

3x per jaar bespreken

We gaan dit plan 3x per jaar bespreken. Dat betekent dat we gaan kijken hoe het gegaan is. We gebruiken daarvoor een monitoringsysteem. Dit is een systeem waarmee je bekijkt hoe het gaat en of doelen gehaald zijn. We gaan dit systeem stap voor stap gebruiken.

Wat gaan we anders doen?

1. Werken in thema's.

We willen een 'integrale' aanpak in Nieuwegein. Dit houdt simpelweg in dat we tegelijk op verschillende onderdelen inzetten. Maar wel zorgen dat het met elkaar samenhangt. Het kan niet allemaal tegelijk. Daarom werken we in thema's. Elk thema heeft zijn eigen plan van aanpak en tijdspad. De thema's zijn: Werk, Geld, Gezin en Gezondheid.

2. Gemeente neemt de leiding.

De gemeente Nieuwegein neemt de leiding en zorgt ervoor dat iedereen samenwerkt. Samenwerking is nodig om de doelen te bereiken.

3. Samenwerken.

We willen meer samenwerken met verschillende organisaties in de gemeente om ons plan uit te voeren. Met sommige organisaties werken we al samen en met anderen gaan we hiermee beginnen.

Nieuwegein basisvaardig

In Nederland zijn 2,5 miljoen mensen laaggeletterd. In de gemeente Nieuwegein zijn dit ongeveer 8.200 inwoners. Laaggeletterdheid gaat niet alleen om lezen, schrijven en rekenen. Het gaat ook om digitale vaardigheden. Gemeente Nieuwegein vindt dat iedereen het recht heeft om mee te kunnen doen. Zo dragen we samen bij aan een basisvaardig Nieuwegein.

5 doelen

Wat gaan we anders doen?

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
Samenvatting	3
Inleiding.....	7
Begrippenlijst.....	10
1 Waar staan we?	12
2 Waar willen we naar toe?	14
3 Verbeterpunten laaggeletterdheid in Nieuwegein.....	14
4 Ambities en meetbare resultaten Gemeente Nieuwegein	16
5 Ambities in thema's	18
5.1 Thema Gezin	20
5.2 Thema Werk en participatie	21
5.3 Thema Gezondheid	22
5.4 Thema Geld en Schulden	23
6 Wat gaan we anders doen?	23
7 Monitoring en borging	23
7.1 Monitoring.....	23
7.2 Borging.....	24
8 Financiën en Actieplan	25
8.1 Financiën	25
8.2 Actieplan.....	26
Bijlage 1 Bestaand aanbod, Aanbod voor jongeren 0-18 jaar	34
Bijlage 2 Bestaand aanbod basisvaardigheden voor volwassenen	36

Inleiding

Voor u ligt het Deltaplan Laaggeletterdheid 2023-2026 van de gemeente Nieuwegein.

Dit lokale plan is opgesteld met het doel NT1-ers³ en NT2-ers⁴ boven de 12 jaar, die moeite hebben met basisvaardigheden, beter te bereiken en hen een passend aanbod te doen waarmee ze een stap verder kunnen zetten in hun persoonlijke ontwikkeling en in de maatschappij.

De maatschappij is in de afgelopen decennia taliger, digitaler, sneller en complexer geworden. Tegelijkertijd vraagt de participatiesamenleving om meer eigen verantwoordelijkheid van mensen. Dit vraagt om een bepaald beheersingsniveau van de Nederlandse taal en rekenen. Achterblijvende vaardigheden op dit gebied wordt laaggeletterdheid genoemd. Maar dit vraagt meer. Laaggeletterdheid heeft namelijk een grote invloed op de veerkracht vanuit andere basisvaardigheden. Immers, zonder voldoende beheersing van rekenen en de Nederlandse taal is het moeilijk om vaardig te zijn en blijven op juridisch, digitaal, sociaal en financieel gebied, en op het gebied van gezondheid. Denk aan vaardigheden op het gebied van wetten, regels, kwijtscheldingen, toeslagen, mailen, appen, internetbankieren, solliciteren, communiceren, administratie, plannen van uitgaven, voeding, of het vergaren, begrijpen en toepassen van richtlijnen rond de corona-epidemie. Door achterblijvende basisvaardigheden dreigt uitsluiting; niet mee kunnen komen in de samenleving.

Laaggeletterdheid verdient daarom een bredere focus en een meer samenhangende, integrale aanpak, gericht op basisvaardigheden en niet alleen laaggeletterdheid. Immers, laaggeletterdheid gaat niet alleen om lezen, schrijven en rekenen, maar ook om de effecten ervan op het kunnen meedoen aan de veranderende, digitaler en complexer wordende samenleving. In dit plan gaan we uit van de bredere focus van basisvaardigheden, zijnde taal- reken- én digitale vaardigheden. Waar we spreken over laaggeletterdheid bedoelen we dus de term basisvaardigheden.

Als inwoners moeite hebben met de basisvaardigheden heeft dit grote gevolgen. Zij ervaren problemen met hun werk, financiën en ook met hun gezondheid. Het bezit van onvoldoende basisvaardigheden heeft gevolgen voor de volgende domeinen:

- *Gezondheid:* Ruim één op de drie Nederlanders van 18 jaar en ouder (36%) heeft moeite met het verwerken van informatie over hun gezondheid⁵. Mensen met onvoldoende basisvaardigheden zijn oververtegenwoordigd in deze groep. Zij hebben namelijk beperkte gezondheidsvaardigheden en voelen zich minder vaak gezond. Zij missen de vaardigheden om goed om te gaan met informatie over gezondheid, ziekte en zorg. Onvoldoende basisvaardigheden vormt hiervoor een risicofactor;
- *Arbeidsmarktpositie:* Mensen met onvoldoende basisvaardigheden ontvangen drie keer zo vaak een uitkering als mensen met voldoende basisvaardigheden. Ook zijn zij twee keer zo veel inactief als mensen met voldoende basisvaardigheden⁶. Het hebben van meer of voldoende basisvaardigheden versterkt de arbeidsmarktpositie en de zelfstandigheid van de inwoners. Zij vinden eerder een baan. Ook weten zij vaak deze baan te behouden. Op dit moment werken veel inwoners met onvoldoende basisvaardigheden in bedrijven zonder dat hun directe collega's dit weten en op de hoogte zijn van hun wensen. Er rust ook een taboe op het bespreken van het voorkomen van onvoldoende basisvaardigheden en de daarmee gepaard gaande problemen;
- *Werkgevers:* Taalproblemen zijn de oorzaak van één op de tien zware ongelukken in de procesindustrie⁷. Ook zorgen onvoldoende basisvaardigheden voor een hoger ziekteverzuim, een lagere productiviteit, meer fouten op het werk en vertraging op het halen van certificaten. Daarmee

³ NT1 zijn personen die Nederlands als moedertaal hebben

⁴ NT2 zijn personen met een moedertaal anders dan het Nederlands

⁵ Stichting Lezen en Schrijven. Factsheet taal maakt gezonder. [Taal maakt gezonder | Stichting Lezen en Schrijven](#)

⁶ Stichting Lezen en Schrijven. Factsheet laaggeletterdheid en werk. [Factsheet Laaggeletterdheid en werk | Stichting Lezen en Schrijven](#)

⁷ Stichting Lezen en Schrijven. Factsheet laaggeletterdheid en werk. [Factsheet Laaggeletterdheid en werk | Stichting Lezen en Schrijven](#)

is het bezitten van onvoldoende basisvaardigheden niet alleen een probleem voor de werknemer, maar ook voor de werkgever.

- *Financiële zelfredzaamheid*: Het hebben van onvoldoende basisvaardigheden is vaak een belemmering om zelfredzaam te zijn en vergroot de kans op armoede. Voor inwoners met onvoldoende basisvaardigheden is het een grote uitdaging om rekeningen te begrijpen, toeslagen aan te vragen en overzicht van hun inkomsten, uitgaven en administratie bij te houden. Omdat dit vaak niet lukt, blijft de post met rekeningen ongeopend. Daardoor is de kans, om tenminste één jaar, onder de armoedegrens te leven onder inwoners met onvoldoende basisvaardigheden ruim twee keer zo groot als onder niet-laaggeletterden (19% tegenover 9,3%)⁸. Ook zijn ze twee keer zo vaak langdurig arm dan inwoners met voldoende basisvaardigheden (6,2% tegenover 2,5%);
- *Ouderbetrokkenheid en ontwikkeling*: Laaggeletterdheid bij ouders heeft gevolgen voor de ontwikkeling van kinderen. Laaggeletterde ouders zijn minder talig, beschikken over een beperkte woordenschat en praten vaak minder met hun kinderen, met als gevolg dat de ontwikkeling van de kinderen minder goed verloopt. Kinderen die opgroeien in gezinnen met laaggeletterde ouders presteren op school minder goed op het gebied van taal en rekenen dan kinderen die opgroeien in meer geletterde gezinnen⁹. Daardoor hebben kinderen van ouders die laaggeletterd zijn een grote kans om zelf later ook laaggeletterd te worden;
- *Voortijdig schoolverlaten*: Leerlingen verlaten zonder startkwalificatie de school. Ze hebben moeite met lezen en schrijven en verliezen daardoor hun motivatie om de school af te maken;
- *Maatschappelijke kosten*: De maatschappelijke kosten van laaggeletterdheid bedragen 1,13 miljard euro¹⁰

Maatschappelijke kosten		Kostendrager		
Categorie	Soort kosten	Laaggeletterden	Zorgverzekeraar/ overheid	Overheid/ maatschappij
Productiviteit	Netto inkomensverlies werkende laaggeletterden	€ 405 mln		
	Netto inkomensverlies niet-werkende laaggeletterden	€ 167 mln		
	Gemiste belastinginkomsten			€ 80 mln
Zorg	Extra huisartsenbezoeken vanwege laaggeletterdheid		€ 7 mln	
	Extra ziekenhuisopnames vanwege laaggeletterdheid		€ 250 mln	
Sociale zekerheid	Meer bijstandsuitkeringen vanwege marktpositie van laaggeletterden			€ 117 mln
Armoede	Compensatie basisbehoefte vanwege laaggeletterdheid			€ 95 mln
Totaal per kostendrager		€ 572 mln	€ 257 mln	€ 292 mln

Bron: PWC. (2018). Maatschappelijke kosten laaggeletterdheid

- *Maatschappelijke deelname*: Laaggeletterden onthouden zich van de directe sociale leefomgeving en nemen minder of niet deel aan bijvoorbeeld vrijwilligerswerk.

⁸ Stichting Lezen en Schrijven. Factsheet laaggeletterdheid en geld. [Factsheet Laaggeletterdheid en geld | Stichting Lezen en Schrijven](#)

⁹ Stichting Lezen en schrijven (2020). Feiten en cijfers laaggeletterdheid. [Feiten en cijfers | Stichting Lezen en Schrijven](#)

¹⁰ PWC. (2018). Maatschappelijke kosten laaggeletterdheid.

Laaggeletterdheid raakt daarmee alle gebieden binnen het sociale domein. Voor de aanpak van laaggeletterdheid kiezen we binnen de gemeente voor een integrale aanpak met alle domeinen in gezamenlijkheid met de vertegenwoordigers van de doelgroep en samenwerkingspartners.

Dit plan is dan ook tot stand gekomen in samenwerking met vertegenwoordigers van de doelgroep, samenwerkingspartners en overige betrokken partijen in gemeente Nieuwegein. Zij hebben zich allen gecommitteerd aan dit plan.

Begrippenlijst

Analfabeet	Mensen die analfabeet zijn, zijn ongeletterd. Zij kunnen niet lezen en schrijven, in welke taal dan ook.
Basisvaardigheden	Taal-, reken-, digitale en overige vaardigheden. Met voldoende beheersing van de basisvaardigheden kan een volwassene zich zelfstandig redden in de maatschappij, deze persoon is zelfredzaam. Het minimale niveau om mee te kunnen doen is vastgesteld op 2F ¹¹ . Toelichting niveau 2F, zie Referentiekader Taal- en Rekenen in deze begrippenlijst.
Digitale vaardigheden	Digitale vaardigheden zijn vaardigheden om met internet, apps, digitale apparaten en programma's om te kunnen gaan.
Formele educatie	In de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB) wordt formele educatie gedefinieerd als educatie die gericht is op het vergroten van basisvaardigheden volgens vastgestelde eindtermen en die wordt afgesloten met een erkend diploma. De vastgestelde eindtermen beschrijven de leerdoelen en het niveau van het educatieaanbod.
Gecijferdheid	Gecijferdheid is de mate waarin iemand vaardig is in het omgaan met situaties in het dagelijks leven waarin getallen, maten en verbanden een rol spelen. Bijvoorbeeld omgaan met geld, tijd, maten, maar ook met tabellen en grafieken.
Geletterdheid	Geletterdheid is het vermogen om zelf tekst te schrijven en geschreven tekst te lezen, te begrijpen, te evalueren, te gebruiken en toe te passen in de maatschappij en het persoonlijk leven.
Gezondheidsvaardigheden	Iemand die gezondheidsvaardig is heeft de vaardigheden om informatie over zijn/haar gezondheid op te zoeken, te begrijpen en vervolgens toe te passen.
Informeel leren	Bij informeel leren gaat het om onbedoeld (niet-intentioneel) leren; zeer laagdrempelige activiteiten die niet leiden tot een diploma en geen relatie hebben met de WEB. Dit betreft leerrendement van basisvaardigheden dat zich, min of meer spontaan, in contexten voordoet die niet expliciet rond leren georganiseerd zijn. Denk bijvoorbeeld aan georganiseerde activiteiten in het kader van (sociale) activering, maar ook aan het opdoen van kennis tijdens het lezen van de krant. Het gaat hier dus om leerervaringen als 'bijvangst' van activiteiten die gericht zijn op iets anders. Dit kan ook op het werk zijn. Het verschil met non-formeel leren op het werk is dat informeel leren niet georganiseerd is als 'leeractiviteit' en niet meetbaar zijn.
Laaggeletterd	Volwassenen die grote moeite hebben met taal, rekenen en digitale vaardigheden. Zij beheersen niet het referentieniveau 2F van het Referentiekader Taal en Rekenen, wat overeenkomt met het eindniveau van het vmbo of mbo-2. Deze groep mensen heeft bijvoorbeeld moeite met formulieren invullen, (klein)kinderen helpen met huiswerk, digitaal betalen, solliciteren en het begrijpen van bijsluiters van medicijnen.
Non formele educatie	In de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB) wordt non- formele educatie gedefinieerd als educatie die niet formeel is (en dus niet wordt afgesloten met een erkend diploma), maar die wel gericht is op het vergroten van basisvaardigheden volgens vastgestelde eindtermen.
NT-1	Nederlands als eerste taal. Personen die Nederlands als moedertaal hebben.
NT-2	Nederlands als tweede taal. Personen met een andere moedertaal dan het Nederlands.
Referentiekader taal en rekenen	In het Referentiekader taal en rekenen is voor het Nederlandse onderwijs (van de basisschool tot en met mbo-4) vastgelegd wat leerlingen moeten kennen en kunnen als het gaat om Nederlandse taal en rekenen/wiskunde. Het referentiekader beschrijft beheersingsniveaus van de Nederlandse taal en rekenen. Het kader geeft voor ieder niveau aan welke kennis en vaardigheden erbij horen. Het gaat om basiskennis en -vaardigheden die voor alle

¹¹ Stichting Lezen en schrijven (2020). Feiten en cijfers laaggeletterdheid. [Feiten en cijfers | Stichting Lezen en Schrijven](#)

leerlingen van belang zijn. De niveaus voor NT1: zijn uitgewerkt in F-niveaus en voor NT2 in A,B,C niveaus. Grofweg zijn deze als volgt te vergelijken:

Vergelijkbaar met eindniveau onderwijs	NT-1	NT-2
Primair en Speciaal onderwijs	1F	A2
Vmbo, mbo	2F	B1
mbo 4, havo	3F	B2
Vwo	4F	C1

Toelichting niveaus:

Niveau	% van de bevolking met dit niveau	Uitleg
A1	5%	Eenvoudige, bekende woorden en korte zinnen.
A2	15%	Korte, eenvoudige teksten over alledaagse zaken.
B1	40%	Korte teksten met vooral veelgebruikte woorden en enkele moeilijke woorden die door persoon veel gebruikt worden voor bijvoorbeeld het werk.
B2	25%	Gedetailleerde teksten over verschillende onderwerpen, bijvoorbeeld een verslag.
C1	10%	Complexere teksten over sociale, academische of professionele doeleinden, in verschillende stijlen.
C2	5%	Lange, complexe teksten met termen, specificaties, kan concreet of abstract zijn.

Rekenvaardigheid

Rekenvaardigheid betreft het kunnen oplossen van sommen, oog hebben voor getallen en begrijpen hoe getallen werken.

Taalhuis

Een Taalhuis is een samenwerkingsverband, waarin verschillende partijen samenwerken aan de aanpak van laaggeletterdheid. Partijen die meedoen zijn bijvoorbeeld de gemeente, de bibliotheek, welzijnsorganisaties en taalaanbieders.

Volwasseneneducatie

Volwasseneneducatie is onderwijs voor volwassenen gericht op bevordering van zelfredzaamheid. Het betreft basisvaardigheden: opleidingen Nederlands als eerste en tweede taal (inclusief alfabetisering), rekenen en digitale vaardigheden.

WEB

Wet Educatie en Beroepsonderwijs

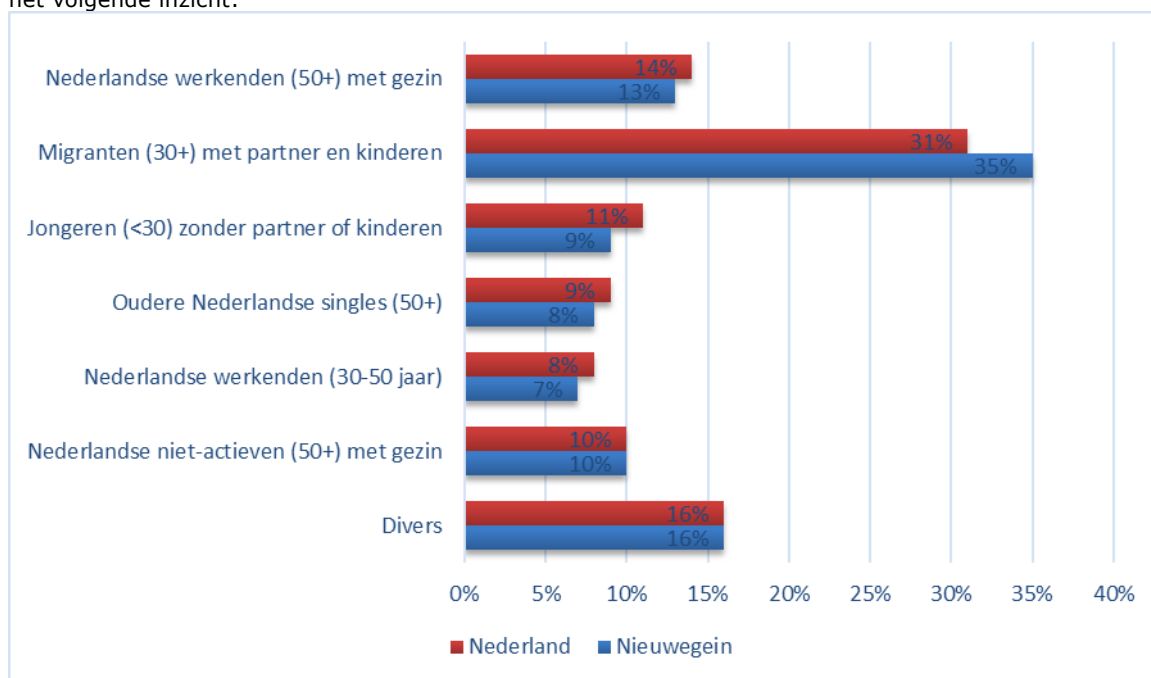
1 Waar staan we?

In de gemeente Nieuwegein wonen 34.172 inwoners tussen de 15 en 65 jaar (beroepsbevolking), waarvan ongeveer 12% laaggeletterd is. Dat betekent dat er ongeveer 4.100 laaggeletterden in de leeftijdsgroep 15 – 65 jaar wonen in de gemeente.

	% laaggeletterden (15 – 65 jaar)	Aantal laaggeletterden (15 – 65 jaar)	Beroepsbevolking (15 – 65 jaar)
Gemeente Nieuwegein	12%	± 4.100	34.172
Landelijk gemiddelde	12%	± 1,3 miljoen	10,9 miljoen

In het onderzoek van PIAAC waar de percentages van www.Geletterdheidinzicht.nl onder andere op zijn gebaseerd zijn de 65-plussers niet meegerekend. Indien dit wel het geval was geweest dan zou het aantal laaggeletterden ongeveer verdubbeld zijn. **Dit komt neer op ongeveer 8.200 laaggeletterden van 15 jaar en ouder in de gemeente Nieuwegein.**

De resultaten van een doelgroepenanalyse met behulp van de website <https://geletterdheidinzicht.nl/> geeft het volgende inzicht:

Afgezet tegen het landelijk gemiddeld valt het volgende op. De doelgroep 'migranten met partner en/of kinderen' meer dan gemiddeld voorkomt, en laaggeletterdheid relatief minder vaak te vinden is onder Nederlandse werkenden met een gezin. Deze aantallen zeggen niets over de deelnemers die we bereiken met het huidige taalaanbod binnen de gemeente Nieuwegein. Van het totaal aan deelnemers van 950 bereiken we op dit moment slechts 2,5% NT1-ers. Het overgrote deel is van NT2 herkomst. Vorenstaande inzichten nemen we mee in opzet van dit plan.

Binnen gemeente Nieuwegein is er een samenwerking tussen diverse partners, die allen aanbod op maat bieden, onder andere:

- Bibliotheek
- Movactor
- Prago
- Samen voor Nieuwegein

- WIL
- NL Training
- St. Lezen en Schrijven en St. ABC
- Balans Nieuwegein
- partners uit gezondheidszorg, welzijn, sport en onderwijs

De bibliotheek organiseert en faciliteert themabijeenkomsten (o.a. in de Week van Lezen en Schrijven); een actueel overzicht van het totale aanbod voor laaggeletterden in Nieuwegein:

<https://www.detweedeverdieping.nu/ontmoeten-en-leren/taalenlezen/professionals/>.

Het Taalhuis Lekstroom heeft een belangrijk regierol in de uitvoering. Het Taalhuis verzorgt, mede met overheidsmiddelen en in samenwerking met een groot aantal partners, een aanbod op maat voor inwoners <https://www.taalhuislekstroom.nl/activiteiten/>. Dit aanbod bestaat o.a. uit informatie en advies over meerdere cursussen, professionalisering van de vrijwilligers, verzorgen van trainingen voor Herkennen, Erkennen en Doorverwijzen, inloopsprekuren etc. Op Lekstroom niveau is een stuurgroep met de gemeenten in Lekstroom en de uitvoerende partners onder regie van sub-centrumgemeente Nieuwegein.

Op regionaalniveau neemt de gemeente Nieuwegein deel aan de stuurgroep Utrecht-Midden met hierin de overige sub-centrumgemeenten, onder regie van gemeente Utrecht. Op regionaal niveau wordt gezamenlijk het formele aanbod ingekocht en georganiseerd, waarbij elke gemeente zelfstandig bepaalt welk formeel aanbod benodigd is in de gemeente en ingekocht moet worden.

Het lokale aanbod is veelzijdig, kleinschalig en wordt door diverse partners aangeboden. Dit maakt het aanbod arbeidsintensief en in potentie duur; om de kosten te drukken worden veel vrijwilligers ingezet als begeleiders. Diversiteit in het aanbod is belangrijk, omdat:

- met name de NT1 doelgroep om een relationele en op de individuele behoefte gerichte aanpak vraagt;
- mensen met moeite met de basisvaardigheden in de gehele samenleving verweven is. Er zijn grote verschillen in beginsituatie, leerwensen en aanpak;
- het de kans vergroot dat mensen met moeite met de basisvaardigheden een passend aanbod kunnen vinden. Maar ook dat gemotiveerde laaggeletterden, die in het ene traject dreigen te mislukken, tijdig doorverwezen kunnen worden naar een meer passend traject;
- kleinschaligheid verkleint het risico op uitval. Als mensen met grote niveau- en ambitieverschillen worden samengevoegd, gaan degenen die de materie snel oppakken, zich vervelen, terwijl degenen die te langzaam zijn zich schamen.

Soms komen cursisten met een verrassende vraag. Twee vrouwen vroegen mij of ik ook les kon geven in iets anders dan Nederlands. Daarover twijfelde ik even, maar ik was wel benieuwd naar wat ze dan zo graag zouden willen leren. Het was klokkijken. Een van hen zei: "Ik heb een klok thuis, maar ik begrijp hem niet", en de ander vulde aan dat ze wel de digitale tijd begrepen, op hun mobiele telefoon, maar niet die ronde klok. Daardoor konden ze ook niet goed begrijpen hoe laat een afspraak ergens was. Hoe laat is 10 voor half 4? Ook dat wordt geleerd.

2 Waar willen we naar toe?

We vinden het noodzakelijk dat alle inwoners mee kunnen doen in de samenleving. Onvoldoende beheersing van de basisvaardigheden (taal, rekenen en digitale vaardigheden) leidt tot maatschappelijke en sociale problemen en gaat gepaard met hoge maatschappelijke kosten. We faciliteren en investeren waar nodig in de samenleving en in de zelfredzaamheid van de inwoners. Vanuit een integrale benadering organiseren wij aanbod en ondersteuning op het gebied van laaggeletterdheid. Hierin staan integraliteit, kwaliteit en bestending centraal. Daarnaast maken we dankbaar gebruik van de voordelen van de rijksmaatregelen gericht op inclusie van mensen met een beperking, zoals de verplichting dat alle (aan de overheid gelieerde) sites hardop voorgelezen moeten kunnen worden. Dit is handig voor mensen voor wie lezen altijd moeilijk zal blijven.

De doelgroep omvat lokale inwoners van Nieuwegein (NT1-ers en NT2-ers) boven de 12 jaar, die moeite hebben met de basisvaardigheden: lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden. De afbakening van de leeftijd vanaf 12 jaar komt voort uit de aandacht en actie die er al jaren is vanuit onderwijskansenbeleid, vroeg- en voorschoolse opvang voor de jeugd. In verhouding tot deze jeugd is de groep jongeren vanaf 12 jaar onderbelicht. Door nu te focussen op de leeftijd vanaf 12 jaar brengen we dit meer in balans.

We vergeten de jeugd onder de 12 jaar echter niet. Lokaal investeert de gemeente Nieuwegein reeds in een doorlopende leerlijn middels een project voor VVE-ouders, huiswerkbegeleiding op lagere scholen. Dit wordt uitgebreid met huiswerkbegeleiding voor leerlingen op de middelbare scholen en (digi-)taallessen aan ouders op drie basisscholen. Hiermee ondersteunen we indirect ook de jongeren onder de 12 jaar, namelijk ouders vergroten hun vocabulaire en gaan wellicht meer lezen met de kinderen, helpen bij het huiswerk etc.

Eigenlijk is dit dubbele winst: zowel voor ouder als kind.

Uit vorenstaande volgt de volgende **missie** om laaggeletterdheid tegen te gaan:

In Nieuwegein doet iedere inwoner naar eigen vermogen mee. We bieden samen met onze partners ondersteuning aan alle inwoners, van jong tot oud. Deze ondersteuning is laagdrempelig, en dicht bij de inwoner; in de eigen buurt, wijk, (dorps)kern of op het werk.

De aanpak van laaggeletterdheid is gericht op het investeren in de basisvaardigheden en het voorkomen van laaggeletterdheid van alle inwoners waarbij we uitgaan van: het beheersen van de lees-, schrijf-, reken- en digitale vaardigheden.

3 Verbeterpunten laaggeletterdheid in Nieuwegein

Gemeente Nieuwegein kent actieve partners die zich richten op laaggeletterdheid voor de lokale inwoners uit de gemeente Nieuwegein. We kennen voornamelijk formeel (door gekwalificeerde docenten) en non-formeel aanbod (door vrijwilligers). Na analyse van de bestaande situatie en de gewenste situatie sluit dit aanbod op elkaar aan, waarbij een verwaarloosbare overlap aanwezig is. Het ruime diverse aanbod is noodzakelijk omdat de doelgroep van laaggeletterdheid eveneens zeer divers is en lastig te bereiken.

Onderstaand worden de geconstateerde verbeterpunten benoemd, welke in paragraaf 7.2 verder uitgewerkt worden in acties.

1. **Vergroten bereik laaggeletterden NT1.** Zowel jongeren als volwassenen. Van het totale aantal deelnemers is op dit moment ongeveer 2,5% NT1, terwijl onderzoek aantoont dat twee derde van de laaggeletterden in Nederland van Nederlandse afkomst is. Dit percentage moet minimaal verdubbeld worden naar >5%. De aanpak van NT1-laaggeletterden vergt een andere aanpak dan NT2 laaggeletterden. NT2-ers zijn vaak tijdelijk laaggeletterd/andersgeletterd. Bij NT1-ers is vaak sprake van meer schaamte en multi-problematiek. De multi-problematiek zorgt ervoor dat dit minder goed opgepakt kan worden door vrijwilligers, maar meer een taak is van professionals.

Dit jaar pinkte een NT1-cursist een traantje weg bij het krijgen van haar certificaat, met de woorden "jullie begrijpen me altijd zo goed en nu kan ik lezen!"

2. **Uitbreiden vindplaatsen** met bedrijven, stichtingen en organisaties. Ontwikkel een **werkgeversbenadering** in samenwerking met partners (zoals WIL, Geynwijs, Lokaal Werkteam en taalscholen voor vluchtelingen).
3. **Bevorderen deskundigheid vrijwilliger.** Uitbreiden, behouden en belonen.
4. **Eenduidige monitoring** Inzicht krijgen in de effectiviteit van het non-, in- en formele aanbod. Niet alleen op aantallen, maar een breder totaalbeeld van sociale inclusie (taal/digi-vaardigheden, financiële vaardigheden, ontmoeten & ondernemen) en arbeidsmarktpositie (betaalde baan, vrijwilligerswerk etc.).
5. **Integraal werken.** Laaggeletterdheid treft alle domeinen binnen en buiten de gemeente. Dit noodzaakt tot een gezamenlijke aanpak over de domeinen heen en in de gezamenlijkheid met en tussen alle samenwerkingspartners.
6. **Samenwerking partners vergroten.** Geen activiteiten bedenken voor de doelgroep, maar activiteiten creëren MET de doelgroep en de juiste partners. Door meer samenwerking tussen partners, inclusief de (regierol) van de gemeente kunnen we de doelgroep beter bereiken en bedienen. Bijvoorbeeld: Movactor biedt voor jongeren aanbod, waarbij jongeren die op het scharnierpunt van middelbare school naar beroeps- en hoger onderwijs staan, begeleiden door de wirwar van de digitale overheid. Toekomstige bundeling van krachten met team Armoede en Schulden (binnen de gemeente) en het Informatiepunt Digitale Overheid (IDO) levert mogelijke synergie-effecten op.
7. **Formeel en non/informeel leren** faciliteren. Hierbij streven we naar een gerichte aanpak van de doelgroep. Dit kan zijn gericht op subdoelgroepen en zelfs op wijkniveau. Gericht aanbod op locatie of specifieke vindplaatsen geeft de inwoners laagdrempelige vertrouwde plekken, zoals bijvoorbeeld een kringloopwinkel, De Componist in combinatie met huisarts of, fysio. Het achterliggende doel is het creëren van een (scholings-) aanbod, waar inwoners, naast het leren om basisvaardigheden eigen te maken, uitgedaagd worden om verder te leren (in het kader van leven lang ontwikkelen), waardoor ze een betere plek in de samenleving of op de arbeidsmarkt verkrijgen. Dit laatste kan in de vorm van samenwerking met VO-scholen op het gebied van praktijkleren, waaronder praktijkverklaringen, certificaten en leerwerktrajecten. In gemeente Nieuwegein ontbreekt het non/informeel aanbod in de avonduren, dit willen we komend jaar veranderen.
8. **Uitbreiden aantal ervaringsdeskundigen** en inzetten om laaggeletterden te bereiken, als voorlichter, tester en werver.
9. **Voortdurende bewustwordingscampagne.** Het onderwerp laaggeletterdheid bevindt zich in de taboesfeer. Komende jaren worden laaggeletterden in Nieuwegein beter in beeld gebracht en het onderwerp uit de taboesfeer gehaald. Hierbij richten we ons in eerste instantie op de toeleiders. Voor de bewustwordingscampagnes maken we gebruik van ervaringsdeskundigen. Dit zijn voormalig laaggeletterden die hun eigen verhaal delen en daarmee het bereik en de bewustwording vergroten.
10. Pakken van de **regierol** binnen en buiten de gemeente en borging laaggeletterdheid als aandachtspunt binnen de werkzaamheden van de gemeente.

"Het is zo fijn bij de Praattafel. Ik durf hier echt te praten ook al vind ik dat soms een beetje spannend, maar we kunnen rustig oefenen."

4 Ambities en meetbare resultaten Gemeente Nieuwegein

De genoemde verbeterpunten geven we weer in de volgende lokale ambities.

1. *Het vergroten van het bereik met extra aandacht voor de jongeren en mensen die Nederlands als moedertaal hebben (NT-1).*

We maken gebruik van de kennis van de samenwerkingspartners en ervaringsdeskundigen om de doelgroep nog beter in kaart te krijgen. Want, wie kan er beter vertellen wat werkt dan mensen die zelf laaggeletterd zijn of waren? Met de opgedane kennis vergroten we het bereik. De ervaringsdeskundigen zetten we mede in voor de werving. Dit kan ook betekenen dat er nieuwe vindplaatsen ontstaan, waar activiteiten georganiseerd worden.

De aantallen bereikte deelnemers aan formeel, non- en informeel leren is door alle samenwerkingspartners onvoldoende adequaat bijgehouden. Een grove inschatting leert dat we jaarlijks ongeveer 950 deelnemers bereiken. Dit kan zijn deelnemers in zowel korte trainingen als langere trajecten van 1-3 jaar.

Meetbaar resultaat:

- Aantal nieuwe deelnemers

Jaar	Aantal NT1	Aantal NT2
Vanaf september 2023	40	20
2024	125	50
2025	150	75
2026	175	100

2. *Het versterken van de taalnetwerken, waarin toeleiders, bedrijven, ervaringsdeskundigen, taalaanbieders en bibliotheken participeren en integrale regierol van de gemeente Nieuwegein.* De aanpak van laaggeletterdheid vraagt om een lange adem. Daarom versterken en bestendigen wij het bestaande (taal)netwerk en breiden we dit verder uit. Een sterk netwerk vormt het fundament voor de aanpak van laaggeletterdheid. We zorgen voor een optimale spreiding van het

educatieaanbod met ruimte voor formele en non-formele educatie. Het formele aanbod wordt thans uitgevoerd door NL Training. Hierdoor is de stabiliteit en continuïteit in de basiseducatie gewaarborgd. Eind 2023 vindt een openbare aanbesteding plaats voor het opnieuw gunnen van de formele educatie. In het non-formele (inclusief informele) aanbod wordt gezorgd voor voldoende variatie en samenhang in het bestaande aanbod. Naast aanbieders kunnen ook afnemers, zoals bedrijven, deelnemen in het netwerk. We stimuleren onderlinge samenwerking en afstemming tussen de diverse aanbieders. Hierdoor versterken ze elkaar en dat leidt tot een integraal aanbod.

Meetbaar resultaat:

- Jaarlijks minimaal 1 nieuw project in de samenwerking tussen bedrijven en educatiepartners welke duurzaam geborgd kan worden.

3. *Het sturen op passend, laagdrempelig en kwalitatief aanbod op ochtend, middag en avondmomenten.* Het educatieve aanbod bieden wij laagdrempelig aan, zoveel mogelijk lokaal of in de buurt of wijk. Het aanbod is afgestemd op de behoeften en leerbaarheid van de deelnemers. Eind 2023 volgt een CBS-onderzoek op wijkniveau, dat input geeft op een wijkgerichte aanpak. De werkende inwoners van Nieuwegein vragen om educatie aanbod in de avonduren. In dit aanbod wordt nu nog niet voorzien.

Er is aandacht voor de doorstroom van non-formele naar formele trajecten (uitstroom met certificaten of diploma's). Einddoel is altijd vergroten van de participatie en basisvaardigheden. Het educatieaanbod bieden wij aan als maatwerk van goede kwaliteit. Het aanbod is gericht op taal-, reken- en digitale vaardigheden. We stimuleren aanbieders om, naast de bestaande methodes, ook innovatieve educatietrajecten te ontwikkelen en de kwaliteit van professionals en vrijwilligers te borgen.

Meetbaar resultaat:

- professionalisering van de vrijwilligers is geborgd in de werkprocessen van de partners;
- vergroten van de participatie en basisvaardigheden ligt boven het landelijke gemiddelde, te meten middels monitoring van Maurice de Greef;
- non/informeel aanbod op de avondmomenten;
- vanaf 2024 voert de gemeente de integrale regierol op laaggeletterdheid uit.

4. *Bewustwording en verbinding.* Laaggeletterdheid is nog steeds omgeven door een gevoel van schaamte (vooral bij NT1-ers). Hierdoor blijven veel laaggeletterden onder de radar, het vinden en bereiken van de doelgroep is een uitdaging. Daarom zetten wij in op maatschappelijke bewustwording over laaggeletterdheid. Bij professionals, bij de bedrijven, bij de gemeente en bij ketenpartners zetten wij ook in op het vergroten van hun kennis, communicatievaardigheden en (screenings)vaardigheden zodat zij mogelijke signalen van laaggeletterdheid eerder bespreekbaar maken en ze ook vaker verwijzen naar een passend educatie aanbod. We leggen de verbinding tussen het aanpakken van laaggeletterdheid en overige beleidsterreinen van de gemeente, zoals participatie, jeugd, onderwijs, zorg, ouderen, schuldhulpverlening en minima- en armoedebeleid. De gemeente Nieuwegein heeft zich in 2023 aangesloten bij de Direct Duidelijk Deal, waarmee de handtekening gezet is voor duidelijke taal in zowel interne als externe communicatie. De hieruit voortkomende acties en de acties in dit plan versterken elkaar in het helpen van mensen met moeite met de basisvaardigheden.

Meetbaar resultaat:

- *Jaarlijks per thema minimaal 1 bewustwording training voor de samenwerkingspartners; bijvoorbeeld thema gezondheid, training voor professionals in de gezondheidszorg;*
- *Medewerkers gemeente Nieuwegein: 2023 training herkennen erkennen en doorverwijzen voor afdeling communicatie. 2024 training voor medewerkers van de gemeente; Werk, Jeugd & Onderwijs;*
- *Jaarlijks werven en leiden we 2 ervaringsdeskundigen op.*

5. *Het monitoren van bereik en effect van het aanbod.* We gaan gebruik maken van het registratiesysteem ontwikkeld door professor Dr. Maurice de Greef van de Unesco Leerstoel Volwasseneneducatie. Dit is een landelijke impactmonitor waarbij in kaart wordt gebracht wat de outcome-effecten zijn van de diverse

Mevrouw komt al enkele jaren trouw tweemaal per week naar de lessen. Ze krijgt steeds meer plezier in het lezen en schrijven. Ze wil graag boeken lezen. Op een dag vertelt zij heel blij in de les dat ze 's avonds in bed een boek is gaan lezen. En dat ze voor het eerst merkte dat ze daar niet moe van werd, maar dat het haar ontspanning gaf. Ze beschreef het heel mooi: "Vaak denk ik in bed aan nare dingen, en nu had ik heel fijn in het boek gelezen en waren mijn gedachten daarbij."

educatietrajecten. Hierbij wordt gemeten: welke impact een leertraject voor volwassenen heeft op de verschillende levensdomeinen (taal, reken en digitale vaardigheden, assertiviteit, ontmoeten & ondernemen, financiële vaardigheden, arbeidsmarktpositie etc.), duurzaamheid van de ervaren impact van de deelnemers, welke onderdelen van de leeromgeving zijn van invloed op de behaalde resultaten etc. Dit wordt ook vergeleken met het landelijke gemiddelde.

Meetbaar resultaat:

- Vanaf 2026 scoort gemeente Nieuwegein op alle onderdelen minimaal boven het landelijke gemiddelde.

Ambitie	Draagt bij aan verbeterpunten
Het vergroten van het bereik NT1	1 Vergroten bereik laaggeletterden NT1 4 Eenduidige monitoring
Het versterken van de taalnetwerken en integrale regierol van de gemeente Nieuwegein	1 Vergroten bereik laaggeletterden NT1 2 Uitbreiden vindplaatsen 5 Integraal werken 6 Samenwerking partners vergroten 7 Formeel en non/informeel leren faciliteren in de wijken 9 Voortdurende bewustwordingscampagne 10 Regierol gemeente
Het sturen op passend, laagdrempelig en kwalitatief aanbod	1 Vergroten bereik laaggeletterden NT1 2 Uitbreiden vindplaatsen 3 Bevorderen deskundigheid vrijwilliger. 5 Integraal werken 6 Samenwerking partners vergroten 7 Formeel en non/informeel leren faciliteren in de wijken 9 Voortdurende bewustwordingscampagne 10 Regierol gemeente
Bewustwording en verbinding	1 Vergroten bereik laaggeletterden NT1 2 Uitbreiden vindplaatsen 3 Bevorderen deskundigheid vrijwilliger. 5 Integraal werken 6 Samenwerking partners vergroten 7 Formeel en non/informeel leren faciliteren in de wijken 8 Uitbreiden aantal ervaringsdeskundigen 9 Voortdurende bewustwordingscampagne 10 Regierol gemeente
Het monitoren van bereik en effect van het aanbod	4 Eenduidige monitoring 5 Integraal werken 6 Samenwerking partners vergroten 10 Regierol gemeente

5 Ambities in thema's

Deze ambities worden de komende vier jaar in thema's verwoord. Het werken in thema's doen we omdat laaggeletterdheid niet een op zich staand fenomeen is, maar met elk domein binnen de gemeente en samenleving gelinkt is. Voorwaarde voor een geslaagde aanpak van laaggeletterdheid is dan ook dat de aanpak integraal toegepast, doorleefd en geborgd wordt. Met deze thema's sluiten we aan op de aanpak laaggeletterdheid vanuit de Rijksoverheid en vanuit de landelijke organisaties, zoals Stichting Lezen & Schrijven. Door elk jaar in thema's te werken geven we focus en beklijft de noodzaak tot aanpak van laaggeletterdheid. De volgorde van thema's is in samenspraak met de partners, de vertegenwoordigers van de doelgroep en de lokale ontwikkelingen in Nieuwegein bepaald.

We starten met het thema Gezin, aangezien hier meerdere zaken spelen binnen Nieuwegein en dit aansluit bij de landelijke gezinsaanpak. Met dit thema kunnen we binnen de gemeente direct domein overstijgend

werken en de regierol pakken. Eind 2023 wordt er een regionale bijeenkomst voor werkgevers georganiseerd, waardoor we als tweede thema Werk en participatie oppakken. We sluiten af met de laatste twee thema's Gezondheid en Geld en schulden. In 2024 maken we op basis van een jaarplan en de lokale ontwikkelingen een keuze welke van deze twee thema's we het eerst oppakken. Op dat moment worden ook de betrokken partners en hun beoogde bijdrage nader geïdentificeerd. Als tijdens een thema, een project zich voordoet binnen een ander thema, dan wordt op basis van prioriteit en mogelijkheden dit naast het bestaande thema opgepakt.

De problemen waar mensen met moeite met de basisvaardigheden tegen aan lopen zijn onder te verdelen in 4 thema's:

1. Gezin (2023 en 2024)

Kinderen met laaggeletterde ouders hebben een grote kans om zelf ook laaggeletterd te worden. Kinderen die opgroeien in gezinnen met laaggeletterde ouders presteren op school minder goed op het gebied van taal dan kinderen die opgroeien in hooggeletterde gezinnen¹². Het stimuleren van taal en het vergroten van de betrokkenheid van ouders spelen een belangrijke rol in het schoolsucces van kinderen. Hierbij spelen de grootouders en overige ouderen ook een rol, doordat zij bijvoorbeeld tijdens het oppassen meer kunnen lezen en spreken met de kleinkinderen. Door te investeren in preventieve maatregelen en een sterk educatieaanbod voor volwassenen en kinderen vanaf 12 jaar kunnen zowel kinderen als (groot)ouders zich optimaal ontwikkelen. Daarnaast vormt het welzijn van de kinderen voor de (groot)ouders veelal de belangrijkste motivator om aan de slag te gaan met de basisvaardigheden.

2. Werk en participatie (2024)

Het beheersen van goede basisvaardigheden vergroot de kansen van werkzoekenden en werknemers. Goed kunnen lezen en schrijven is nodig om op internet te zoeken naar vacatures. Maar ook om sollicitatiebrieven te schrijven. Op het werk zelf is lezen en schrijven belangrijk. Bijvoorbeeld voor het lezen van werkinstructies, veiligheidsvoorschriften en/of het invullen van werkbriefjes.

Het voorkomen en verminderen van laaggeletterdheid is ook in het belang van de werkgevers en organisaties waar inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt begeleid worden. Werknemers die over goede basisvaardigheden beschikken zijn minder vaak ziek, maken minder fouten en zijn productiever.

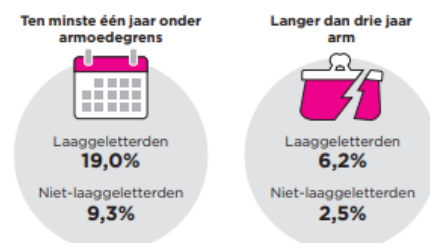
3. Gezondheid (2025)

Taal en gezondheid zijn sterk met elkaar verbonden. Laaggeletterden missen vaak de vaardigheden om informatie over gezondheid te verkrijgen, begrijpen, beoordelen en te gebruiken bij het nemen van beslissingen over hun gezondheid. Dit heeft gevolgen voor hun gezondheid. Zij voelen zich minder gezond en zijn dat vaak ook. Ze maken vaker dan de inwoners met voldoende basisvaardigheden gebruik van zorg van een huisarts of ziekenhuis en doen juist minder vaak een beroep op preventieve zorg of nazorg (GGD).

4. Geld en schulden (2026)

Laaggeletterden zijn ruim twee keer zo vaak langdurig arm als niet-laaggeletterden (6,2% tegenover 2,5%)¹³. Bijna 100.000 mensen leven in armoede door laaggeletterdheid¹⁴.

Basisvaardigheden zijn dan ook van essentieel belang voor het bereiken en behouden van een stabiele, financiële situatie. Het begrijpen van rekeningen, het bijhouden van de

¹² Notten, N., & De Wijs, F. (2017). Een beeld van de laaggeletterde ouder: Een onderzoek naar achtergrondkenmerken, leesopvoeding en taalprestaties in laaggeletterde gezinnen. Amsterdam: Stichting Lezen.

¹³ Christoffels, I., Baay, P., Bijlsma, I., & Levels, M. (2016). Over de relatie tussen laaggeletterdheid en armoede. Expertisecentrum Beroepsopleiding & Stichting Lezen & Schrijven.

¹⁴ PWC. (2018). Maatschappelijke kosten laaggeletterdheid.

basisadministratie en het aanvragen van toeslagen vraagt deze vaardigheden. Inwoners met onvoldoende basisvaardigheden hebben meer dan gemiddeld schulden. Het verbeteren van hun basisvaardigheden, draagt bij aan het verminderen van de schulden en armoede (in samenwerking met WIL en Geynwijs).

Na inbedding van deze thema's wordt in het lokale netwerk laaggeletterdheid overleg het thema voor het volgende jaar bepaald. Gezien de urgentie en de kansen die er zijn starten we in 2023 met het thema Gezin, welke geheel 2024 door zal lopen. In 2023 starten we met het opstellen van een jaarplan en de voorbereidingen voor 2024 met als thema Werk en Participatie, parallel hieraan blijft het thema gezin doorlopen. De regie hiervoor ligt bij de gemeente Nieuwegein.

Om de kansen en tekortkomingen op het gebied van het thema Gezin in kaart te brengen wordt aangesloten bij het project gemeentelijk gezinsaanpak geletterdheid van Stichting Lezen en Schrijven. Dit traject heeft ten doel het opzetten en versterken van het lokale netwerk rond de gezinsaanpak en het hierop ontwikkelen van een actieplan. De betrokkenen in dit traject zijn, de beleidsmedewerker onderwijskansenbeleid, de bibliotheek, Basisschool De Schouw, Prago, Movactor en overige samenwerkingspartners. Dit traject startte medio mei en wordt uiterlijk oktober 2023 afgerond, zodat we eind 2023 kunnen starten met de gezinsaanpak en dit geheel 2024 doorloopt. Parallel hieraan loopt binnen de bibliotheken in Nederland het werktraject gezinsaanpak onder begeleiding van BISC. Dit traject versterkt de uitvoering van het thema gezin.

5.1 Thema Gezin

Voor het thema gezin worden onder andere de volgende integrale projecten ontwikkeld:

1. Ontwikkeling van een integrale gemeentelijk gezinsaanpak geletterdheid (onder begeleiding van Stichting Lezen & Schrijven). Betrokken domeinen binnen de gemeente: Onderwijskansenbeleid, VVE en WEB. Overige partners: maatschappelijke, educatieve partners en als kernpartner de bibliotheek. Bibliotheek is penvoerder.
2. Training herkennen en doorverwijzen van laaggeletterdheid: medewerkers gemeente; Werk, Jeugd & Onderwijs, schooldirecteuren. De gemeente organiseert deze trainingen gezamenlijk met het Taalhuis.
3. Werven van nieuwe ervaringsdeskundigen. Hiervoor is het Taalhuis verantwoordelijk. De ervaringsdeskundigen worden opgeleid om specifiek in te zetten op een 4-tal rollen: de voorlichter, de tester, de werver en inspraak
4. Pilot Nieuwegein toTAAL gelukkig:
Kringloop Nieuwe Vorm, Prago en gemeente Nieuwegein starten in september 2023 met het project [Nieuwegein toTAAL gelukkig!](#)
Een fors aantal medewerkers en klanten van kringloop Nieuwe Vorm (zowel NT1 als NT2) heeft moeite met lezen, schrijven en digitale vaardigheden en wordt hierdoor belemmerd in de doorstroming naar werk op participatie binnen de samenleving. Binnen Nieuwe Vorm helpt men vaak de kwetsbare doelgroep, middels (vrijwilligers)werk aan structuur in hun leven. Omdat de doelgroep van laaggeletterden binnen Kringloop Nieuwe Vorm aanwezig is, kiezen we in verband met de

Waarom?

Kinderen met laaggeletterde ouders hebben een grote kans om zelf ook laaggeletterd te worden. 1 op de 4 jongeren onder de 15 jaar loopt het risico om laaggeletterd te worden. Het stimuleren van taal en het vergroten van de betrokkenheid van ouders spelen een belangrijke rol in het schoolsucces van kinderen.

laagdrempeligheid ervoor om de cursus op locatie van Kringloop Nieuwe Vorm aan te bieden. We starten met korte thematische cursussen van groepen van 5 tot maximaal 10 deelnemers. De thematische lessen vormen de werving voor laaggeletterden die in een tweede groep langdurig aan de slag willen met basisvaardigheden. De thema's staan in het teken van de alledaagse praktijk, zoals: hoe om te gaan met social media, huiswerk en spreekbeurt, schoolzaken, rapporten en gesprekken op school, na de basisschool, vriendjes, schoolvakken, EHBO en mijn kind etc. Doelstelling is om elk thema 3- 5 lessen te geven. Naast deze thematische lessen wordt een groep opgestart die voor langere tijd intensief aan het verbeteren van de taal- en digi-vaardigheden gaat werken. Zowel de thematische lessen als de lessen in basisvaardigheden krijgen 2 uur per week les. Doelgroep:

In samenspraak met de partners richten we ons op de volgende doelgroepen:

Kwetsbare jongeren van 16-21 jaar die veelal in een ongezonde omgeving begeven. Denk aan schoolverlaters en thuiszitters. De jongeren worden op deze wijze gestimuleerd om voor zichzelf een dag invulling te creëren, waarnaast zij ook andere kunnen inspireren.

Volwassenen van 18-30 jaar, jonge ouders. Denk hierbij ook aan alleenstaande jonge ouders. Volwassenen tussen de 18-30 jaar worden geleefd door de hectiek van de dag, als je dan ook nog geringe basisvaardigheden hebt, bemoeilijkt dit direct het dagelijkse leven.

Overige deelnemers die zich melden, maar buiten de doelgroep vallen, worden niet uitgesloten voor deelname, maar waar mogelijk "warm" overgedragen (doorverwezen) naar overige mogelijkheden om de taal en overige vaardigheden beter te leren.

De Nieuwe Vorm en Prago voeren dit project zelfstandig uit, waarbij maandelijks overleg met de gemeente over de stand van zaken.

5. Gemeente Nieuwegein ondersteunt actief de huiswerkklas voor middelbare scholieren van Stichting Balans. Het doel naast betere cijfers halen is; structuur, concentratie, persoonlijke aandacht en meer zelfvertrouwen.
6. In 2023 opstart monitoring van de impactmeter onder leiding van de gemeente Nieuwegein
7. Organiseren van een vrijwilligersbijeenkomst in Nieuwegein, door Bibliotheek en gemeente Nieuwegein. Het doel van deze bijeenkomst is meerledig:
 - a. Bedanken van de vrijwilligers voor hun inzet
 - b. Delen van dit plan
 - c. Professionalisering van de vrijwilligers op het bereiken en omgaan met NT1-ers en dan met name de NT1-doelgroep > 50+.

5.2 Thema Werk en participatie

Eind 2023 wordt het jaarplan voor dit thema verder uitgewerkt. Binnen dit thema worden onder andere de volgende integrale projecten ontwikkeld:

1. De lokale werkgevers en organisaties waar inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt begeleid worden vormen de toegangspoort tot laaggeletterde NT1-ers.

De natuurlijke weg voor een werkgever of organisatie met vragen over laaggeletterdheid is contact opnemen met het lokale netwerk Samen voor Nieuwegein of een Werkgevers Service Punt (WSP) adviseur. De WSP-adviseur verwijst veelal door naar het regionale leerwerkloket. Door hier de krachten te bundelen vinden we meer laaggeletterde NT1/2-ers. Gezamenlijk met de regio wordt een voorstel opgesteld om het Leerwerkloket te versterken met een adviseur met specifieke kennis over basisvaardigheden. Dit wordt bekostigd uit provinciale en regionale middelen.

Waarom?

Laaggeletterden zijn drie keer zo vaak afhankelijk van een uitkering als niet-laaggeletterden.

2. Op regionaal niveau (onder verantwoordelijkheid van de gemeente Utrecht en gemeente Nieuwegein) vindt in november 2023 een bijeenkomst "laaggeletterdheid en duurzame inzetbaarheid" plaats. Dit is een goede opmaat naar het thema werk en participatie in 2024.
3. Ontwikkeling van een integrale werkgeversaanpak, welke in Q4 2023 nader uitgewerkt wordt en de betrokken partners en hun bijdrage verder uitgewerkt wordt.
4. Training herkennen en doorverwijzen van laaggeletterdheid: werkgevers
5. Samenwerking met woningbouwverenigingen (nog nader te bepalen welke) met als doel, vereenvoudigen schriftelijke communicatie naar huurders, bewustwording medewerkers middels Training, toeleiding laaggeletterden naar aanbod.
6. Taal op de werkvloer: opleiden van vrijwilligers om binnen bedrijven taalmaatje te worden.

5.3 Thema Gezondheid

Als laaggeletterdheid herkend wordt, kunnen zorgprofessionals hun communicatie hierop afstemmen, de laaggeletterdheid bespreekbaar maken en hun patiënt of cliënt informeren over scholing in taal en/of rekenen, al dan niet met betrekking tot gezondheid. Vervolgens kunnen zij de patiënt of cliënt op warme wijze begeleiden naar passend aanbod. Om professionals

hierin te ondersteunen en gezamenlijk de gezondheid van laaggeletterden te bevorderen, besteedt gemeente Nieuwegein 2025 extra aandacht aan het thema gezondheid. Gezondheid is een breed begrip. Om kaders te geven aan onze inzet richten we ons met name op positieve gezondheid; het bevorderen van een gezonde leefstijl (voeding, beweging, roken, alcohol) en de mentale gezondheid. Dit jaar staat het volgende centraal:

Waarom?

Laaggeletterden hebben meer kans op een slechtere gezondheid dan mensen die minder moeite hebben met de basisvaardigheden.

1. Laaggeletterden zijn zich ervan bewust dat zij hun gezondheidsvaardigheden kunnen verbeteren door actief aan de slag te gaan met het versterken van hun taal-, reken- en/of digitale vaardigheden. Er is door middel van communicatie op B1-niveau lokaal meer bekendheid gegeven aan het bestaande aanbod gericht op het verbeteren van taal-, reken- en/of digitale vaardigheden.
2. Gemeente is zich bewust van de invloed van laaggeletterdheid op de gezondheidsvaardigheden van inwoners en daarmee op de gezondheid van inwoners. Er is een presentatie toegespitst op gemeente georganiseerd over de invloed van laaggeletterdheid op de gezondheidsvaardigheden van inwoners en daarmee op de gezondheid van inwoners, waarvoor ook het college en de gemeenteraad is uitgenodigd.
3. Gemeente en professionals communiceren op B1-niveau bij publieksberichten en -campagnes gericht op een gezonde leefstijl.
4. Professionals in gezondheidsorganisaties zijn zich ervan bewust dat laaggeletterdheid van invloed is op de gezondheidsvaardigheden van hun patiënten of cliënten en daarmee op hun gezondheid. Er is een lokaal evenement gericht op bewustwording van de invloed van laaggeletterdheid op de gezondheidsvaardigheden van patiënten of cliënten georganiseerd voor professionals in gezondheidsorganisaties. Er zijn tips en trucs voor toegankelijke zorg en wat dit op kan leveren gedeeld met professionals in gezondheidsorganisaties.
5. Het bevorderen van gezondheidsvaardigheden is een vast onderdeel van het bestaande aanbod rondom basisvaardigheden.

5.4 Thema Geld en Schulden

Voor het thema geldt staat in 2026 het volgende centraal:

1. Het taalnetwerk organiseert activiteiten tijdens de Week van het Geld en de week van Lezen en Schrijven gericht op het thema;
2. Professionals en vrijwilligers werkzaam binnen de schuldhulpverlening, minimabeleid en vroegsignalering zijn getraind in het signaleren en doorverwijzen van laaggeletterden;
3. Het opstarten of uitbouwen van educatietrajecten rondom financiële zelfredzaamheid voor laaggeletterden (met én zonder financiële problemen). Financiële zelfredzaamheid is een vast onderdeel van het bestaande aanbod rondom basisvaardigheden;
4. Samenwerkingspartners en incassobureau te Nieuwegein ontwikkelen gezamenlijke communicatie op B1 niveau. Hierbij vinden cursussen plaats gericht op reken- en digitale vaardigheden.

Waarom?

De helft van de mensen die te maken hebben met financiële problemen, heeft waarschijnlijk ook moeite met lezen.

6 Wat gaan we anders doen?

Met dit plan borduren we voort op de goede initiatieven die er reeds zijn. De echte verandering zit in de volgende zaken:

1. *Werken in thema's.*
We willen een 'integrale' aanpak in Nieuwegein. Dit houdt simpelweg in dat we tegelijk op verschillende onderdelen inzetten. Maar wel zorgen dat het met elkaar samenhangt. Het kan niet allemaal tegelijk. Daarom werken we in thema's. Elk thema heeft zijn eigen plan van aanpak en tijdspad. De thema's zijn: Werk, Geld, Gezin en Gezondheid.
2. *Gemeente neemt de leiding.*
De gemeente Nieuwegein neemt de leiding, zorgt voor samenwerking en initieert de borging, nadere toelichting zie paragraaf 7.2.
3. *Samenwerken.*
We willen meer samenwerken met verschillende organisaties in de gemeente om plan uit te voeren. Van elkaar weten welke activiteiten er zijn en waar mogelijk samen activiteiten opstarten, of de juiste partner bij de activiteit zoeken. Met sommige organisaties werken we al samen en met anderen gaan we hiermee beginnen. Verdieping en verbreding van de samenwerking is nodig om de doelen te bereiken.

7 Monitoring en borging

7.1 Monitoring

Monitoring van de bereikte resultaten vindt plaats door middel van twee jaarlijkse gesprekken met de samenwerkingspartners. In deze gesprekken wordt verleden, heden en toekomst besproken door middel van evaluatie van de output; meetbare resultaten van lopende en afgeronde trainingen, aantal behaalde certificaten, uitstroom naar werk etc. Monitoring van de outcome (bereik en effect van het aanbod) vindt vanaf Q4 2024, 1x per jaar plaats met de te implementeren impact monitor, waarbij landelijk vergelijkingsmateriaal beschikbaar is. Deze outcome omvat informatie over procentuele toename van de onderwijsdeelnemers van de onderdelen taalvaardigheden, digivaardigheden, assertiviteit, financiële vaardigheden, ontmoeten & ondernemen, natuur- en sportactiviteiten, betaalde baan etc. Outcome en output worden in het begin vierde kwartaal van elk jaar samengebracht in 1 rapportage (te starten in 2024). Dit alles is input voor de in het overleg op te stellen jaarplannen. Het jaarplan wordt in de gezamenlijkheid opgesteld in het vierde kwartaal voor het volgende jaar.

7.2 Borging

Dit plan is opgesteld gezamenlijk met samenwerkingspartners en een vertegenwoordiging van de doelgroep, welke zich hieraan gecommitteerd hebben. Door uitvoering van dit plan borgen we de aanpak laaggeletterdheid in Nieuwegein, zowel binnen de gemeente, samenwerkingspartners en lokale samenleving. Voor eenieder geldt dat het in de huidige arbeidsmarkt lastig is om de juiste medewerkers op de juiste plekken te krijgen en te behouden. Dit kan in de toekomst een vertragende werking hebben op de uitvoering van dit plan.

Voor de partners betekent dit nieuwe plan meer focus, meer onderlinge samenwerking en gezamenlijk initiatief en inzet voor laaggeletterdheid. De samenwerking vindt al op onderdelen plaats, maar wordt geïntensiveerd. Het elkaar kennen, elkaars aanbod afstemmen en verder ontwikkelen, ten behoeve van de doelgroep, is de te maken verdiepingsslag. Dit realiseren we door de drie jaarlijkse gesprekken en gezamenlijke ontwikkeling en uitvoering van de jaarplannen.

De regierol van de gemeente speelt bij de borging een belangrijke rol (katalysator) en bestaat uit de volgende voorwaarden:

- Initiatief: de gemeente is als regisseur actief in het initiëren van nieuwe ontwikkelingen en het creëren van voldoende variëteit in het aanbod.
- Kennis van het netwerk: de gemeente als regisseur heeft niet alleen kennis en overzicht van het netwerk en de lopende initiatieven, maar ook een visie op de sterke en zwakke punten van het netwerk en waar het netwerk naar toe zou moeten gaan.
- Organisatie van participatie: het realiseren en behouden van steun van de betrokkenen organisaties in het netwerk is niet alleen een belangrijke conditie voor het realiseren van voldoende uitkomsten, maar moet ook actief worden bevorderd en onderhouden.
- Netwerking vorming: netwerken blijven niet van zelf bestaan. Het vormen en behouden van een netwerk is een noodzakelijk onderdeel van de gemeentelijke regierol.
- Richting geven: De gemeente maakt als regisseur gebruik van de beschikbare sturingsinstrumenten.

Om deze regierol voldoende uit te voeren is vanaf januari 2024 een inzet van een beleidsadviseur van 12 uur in de week noodzakelijk. De kosten van deze beleidsadviseur worden bekostigd uit de structurele lokale middelen en zijn hierdoor langjarig gegarandeerd. Tot eind 2023 wordt de functie vervuld door de huidige projectleider. Binnen de gemeente zijn we in gesprek om op persoonsniveau de juiste invulling te vinden voor de periode vanaf januari 2024.

8 Financiën en Actieplan

8.1 Financiën

Om het taakveld basisvaardigheden te financieren zet Nieuwegein zowel lokale als rijksmiddelen in. De rijksmiddelen worden in regionaal verband (Lekstroom en Arbeidsmarkt Utrecht-Midden) aangewend en vormen een welkome aanvulling op het lokale budget, maar blijven in dit plan verder buiten beschouwing. Dit plan sluit volledig aan op de taken en projecten die uit rijksmiddelen worden gefinancierd.

Voor de periode van 2023 - 2026 zijn extra middelen vrijgemaakt voor het versterken van basisvaardigheden van de inwoners van Nieuwegein, in totaal € 1.100.000.

In onderstaande tabel wordt het budget voor sec gemeente Nieuwegein gepresenteerd.

Financiering gemeente Nieuwegein	Doel	2023	2024	2025	2026	Totaal 2023-2026
WEB Middelen (rijksoverheid)	(Non)-formeel	€ 281.400	€ 300.000 *	€ 300.000 *	€ 300.000 *	€ 1.181.400
Lokale middelen	Non- en informeel aanbod	€ 161.800	€ 166.800	€ 171.800	€ 176.800	€ 677.200
Programmabegroting middelen	Versterken basisvaardigheden	€ 400.000	€ 400.000	€ 300.000		€ 1.100.000
Totaal beschikbare gelden		€ 843.200	€ 861.800	€ 761.800	€ 461.800	€ 2.958.600
Besteding gelden (inhoudelijk acties, zie actieplan paragraaf 7.2)		€ 505.400	€ 770.900	€ 744.400	€ 704.900	€ 2.725.600
Dekking van deze bestede gelden uit:						
WEB Middelen (rijksoverheid)		€ 281.400	€ 300.000 *	€ 300.000 *	€ 300.000 *	€ 1.181.400
Lokale middelen		€ 127.600	€ 176.000	€ 181.500	€ 187.000	€ 672.100
Programmabegroting middelen		€ 96.400	€ 294.900	€ 262.900	€ 217.900	€ 872.100
Totaal		€ 505.400	€ 770.900	€ 744.400	€ 704.900	€ 2.725.600
Nog te besteden obv jaarplannen in de periode 2023-2026 € 2.958.600 - € 2.725.600 =						€ 233.000

*Betreft een schatting, de definitieve beschikking van het Rijk volgt jaarlijks na Prinsjesdag. Deze gelden worden op Lekstroom niveau samengevoegd en verdeeld over NL-Training en het Taalhuis.

8.2 Actieplan

Onderstaand het uitgebreide actieplan. Per actie is een status toegekend: bestaand, nieuw, uitbreiding en/of lokale invulling.

	Incidentele kosten, extra impuls; dekking uit programmabegroting
	Structurele kosten; dekking uit lokale middelen
	Structurele kosten; dekking uit rijksoverheidsmiddelen

Verbeterpunten	Ambitie	Actie	kosten	Kosten per jaar			
				2023 gezin	2024 werk, participatie	2025 gezondheid	2026 geld, schulden
1.Vergroten bereik NT-1	- Vergroten van het bereik - Sturen op passend, laagdrempelig aanbod - Bewustwording en verbinding	- Open Leer Centrum specifiek voor NT1. [nieuw] Indicator jaarlijks minimaal 5 nieuwe NT1- deelnemers	Incidentele kosten; opstart, ontwikkelen en borging te integreren in aanbod partners	€ 2.500	€ 7.500	€ 7.500	€ 7.500
		- Digitale camouflagecursussen inzetten om NT1-ers te bereiken. [bestaand] Indicator jaarlijks minimaal 5 nieuwe NT1- deelnemers	(behoort tot bestaand aanbod partners)	-	-	-	-
		- Training herkennen en doorverwijzen: 2023 gemeente, schooldirecteuren; 2024, 2025, 2026 gekoppeld aan jaarthema. uitbreiding op bestaande beperkte aantal trainingen vanuit Taalhuis.	Incidentele kosten, inhaalslag ter borging herkennen en doorverwijzen	€ 10.000	€ 10.000	€ 3.000	€ 3.000

		[uitbreiding, lokale invulling]					
2.Uitbreiden vindplaatsen	- Vergroten van het bereik - Versterken van het taalnetwerk	- Thematische en doorlopende leeractiviteiten voor medewerkers en klanten in kringloop Nieuwe Vorm, [nieuw, lokale invulling] Indicator bereik minimaal 40 deelnemers (waarvan minimaal 10 NT1) per kalenderjaar	Incidentele kosten, inhaalslag bereik NT-1.	€ 17.000 (start sept. 2023)	€ 38.000	€ 38.000	€ 38.000
		- Binnen netwerk verspreiden van flyer voor huiswerkklassen basisscholen en middelbare scholieren (i.o.m. Balans Nieuwegein) [nieuw, lokale invulling]	Zie formeel en informeel leren	-	-	-	-
		- Aansluiten bij gemeentelijke gezinsaanpak geletterdheid van St. L&S. [nieuw, lokale invulling]	Inzet in 2023 van projectleider lg, ca 80 uur, valt binnen de bestaande aanstelling. Inzet adviseur onderwijskansenbeleid maximaal 10 uur, binnen de bestaande aanstelling.	-	-	-	-
3.Deskundigheid vrijwilligers	- Versterken van taalaanbod - Sturen op passend, laagdrempelig aanbod	- Kwaliteit van de vrijwilligers borgen. 2x per jaar start van de vrijwilligerstraining gegeven door trainer (docent van NL Training of Taalhuis). 2-jaarlijkse intervisie momenten met vrijwilligers onder	(behoort tot bestaand aanbod partners)	-	-	-	-

	- Bewustwording en verbinding	begeleiding van docent, zodat didactiek en pedagogiek gegarandeerd zijn (dit wordt bekostigd uit bestaande middelen Taalhuis). [bestaand en noodzaakt tot structurele uitvoering, professionalisering en borging]					
		- Werving nieuwe vrijwilligers, doel uitbreiding aantal vrijwilligers [bestaand binnen subsidie bibliotheek]	(behoort tot bestaand aanbod partners)	-	-	-	-
		- Gezamenlijke vrijwilligers bijeenkomst [nieuw, colour locale]	Incidentele kosten, kick-off Deltaplan en samenbrengen partners en vrijwilligers. Toekomstig op te pakken door samenwerkingspartners	€ 2.000			
4.Eenduidige monitoring	- Monitoren van bereik en effect van het aanbod	- Aansluiten bij landelijke impactmonitor van professor Dr. Maurice de Greef van Unesco Leerstoel Volwasseneneducatie [nieuw]	Structurele kosten om monitoring en evaluatie volledig in te richten	-	€ 6.000	€ 6.000	€ 6.000
5.Integraal werken	- Bewustwording en verbinding	- Voor 2023:Aansluiten bij gemeentelijke gezinsaanpak geletterdheid (St L&S). Binnen de gemeente wordt dit opgepakt vanuit laaggeletterdheid en onderwijskansenbeleid. Hiermee	Zie onderdeel 2 uitbreiden vindplaatsen	-	-	-	-

		wordt over de domeinen heen gewerkt welke zijn doorwerking heeft op de samenwerkingspartners. [nieuw, lokale invulling]					
6.Samenwerking partners vergroten	- Vergroten van het bereik - Sturen op passend, laagdrempelig aanbod - Versterken taalnetwerk - Bewustwording en verbinding	- Borgen van de uitvoering dat statushouders die gereed zijn met de inburgeringscursus en onvoldoende taal ontwikkeld hebben, warm overdragen aan non- en formeel aanbod [bestaand, verdient verdieping en aanscherping])	(behoort tot bestaand aanbod partners)	-	-	-	-
		- Samenwerking woningbouwverenigingen ter bevordering: herkennen, erkennen en toeleiding naar aanbod en vereenvoudigen schriftelijke communicatie	Incidentele kosten; borging middels opleiding ervaringsdeskundigen vanuit bibliotheek		€ 7.000		
		- Samenwerking ziekenhuis ter bevordering: herkennen, erkennen en toeleiding naar aanbod en vereenvoudigen schriftelijke communicatie	Incidentele kosten; borging middels opleiding ervaringsdeskundigen vanuit bibliotheek		€ 7.000		
		- Binnen netwerk verspreiden van flyer voor huiswerkklassen basisscholen en middelbare scholieren (iom Balans Nieuwegein) [nieuw, lokale invulling]	Zie onderdeel 7, formeel, non-formeel en informeel leren	-	-	-	-
		- Basiseducatie aan volwassenen,	Incidentele kosten,	€ 5.500	€ 55.000	€ 60.000	€ 65.000

		ouders van leerlingen op de basisscholen (4 basisscholen)	te borgen binnen basisscholen en met behulp van partners				
		- Vrouwelijke statushouders (reeds ingeburgerd) aanvullend taalopleiding; non/informeel. [nieuw, uitbreiding, lokale invulling] Doelstelling minimaal 10 deelnemers per jaar	Incidentele kosten, te borgen in met samenwerkingspartners en Inburgering in bestaand aanbod of op te vangen door vrijwilligers	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000
7. Formeel, non-formeel en informeel leren	- Vergroten van het bereik - Sturen op passend, laagdrempelig aanbod - Versterken taalnetwerk - Bewustwording en verbinding	- (thematische en doorlopende) Leeractiviteiten voor medewerkers en klanten in kringloop Nieuwe Vorm [nieuw, lokale invulling] Doelstelling bereik minimaal 40 deelnemers (waarvan minimaal 10 NT1) per kalenderjaar	Zie onderdeel 2 uitbreiden vindplaatsen	-	-	-	-
		- Her activering van taalbrigade@work door bibliotheek; sollicitatietrainingen, hulp bij CV en sollicitatiebrief schrijven [bestaand, lokale invulling]	(behoort tot bestaand aanbod partners)	-	-	-	-
		- Inkoop 3 lokale groepen taallessen bij NL-training [bestaand, lokale invulling]	Structurele kosten; dekking uit lokale middelen	€ 76.100	€ 80.000	€ 82.500	€ 85.000
		- non-formeel onderwijs in de avonden; avondopenstelling (taalcafé en thematische	Incidenteel; inrichting, ontwikkeling en	€ 10.000	€ 30.000	€ 30.000	€ 30.000

		trainingen) [nieuw]	opzet van avondaanbod, waarna nog te werven en op te leiden vrijwilligers dit overnemen				
		- Taalhuis [bestaand, lokale invulling]	Structurele kosten; dekking uit rijksoverheidsmiddelen	€ 281.400	€ 300.000	€300.000	€ 300.000
		- Structureel verkorten wachtlijst bij formeel aanbod, aanvullende inkoop 3 groepen les [nieuw, lokale invulling] Indicator bereik minimaal 40 deelnemers per kalenderjaar	Incidentele kosten, inhaalslag wachtlijst en aansluiting aanbod		€ 90.000	€ 60.000	€ 30.000
		- cursus digitale en rekenvaardigheden [bestaand lokale invulling]	Structurele kosten	51.500,00	51.500,00	51.500,00	51.500,00
		Wegwijs in digitale dienstverlening [bestaand voeler locale]	Incidentele kosten, wordt geïntegreerd in bestaand aanbod bibliotheek en informatiepunt Digitale Overheid	15.900,00	15.900,00	15.900,00	15.900,00
		- huiswerkbegeleiding voor basis- en middelbare scholieren. Leerlingen die thuis geen rustige plek hebben om te leren.	Structurele kosten		€ 8.500	€ 8.500	€ 8.500
		- Verstevenigen van het non-formele aanbod, zodat meer inwoners	Per jaar de acties nader te bepalen	Nntb	nntb	Nntb	Nntb

		bediend kunnen worden.					
8.Uitbreiden ervaringsdeskundigen	- Vergroten van het bereik - Versterken taalnetwerk - Bewustwording en verbinding	- werven van ervaringsdeskundigen en opleiden om specifiek in te zetten op een 4-tal rollen: de voorlichter, de tester, de werver en inspraak [nieuw, lokale invulling]	Incidentele kosten, inhaalslag, toekomstig te borgen bij Taalhuis vanuit bestaande dienstverlening	-	€ 1.000	€ 20.000	-
9.Bewustwordingscampagne	- Vergroten van het bereik - Bewustwording en verbinding	- Training eenvoudige communicatie gemeente, school directeuren. 2024, 2025 en 2026 gekoppeld aan jaarthema. ervaringsdeskundigen beoordelen brieven van de gemeente. (elke twee maanden 5 brieven) [nieuw, lokale invulling]	Incidentele kosten, inhaalslag, toekomstig te borgen bij Taalhuis vanuit bestaande dienstverlening	€ 10.000	€ 10.000	€ 5.000	€ 5.000
		- Met behulp van ervaringsdeskundigen en samenwerkingspartners voortdurende bewustwordingscampagne, aansluiten bij provinciale campagne: "Ik wil leren" [bestaand, verdient aanscherping]	Incidentele kosten, inhaalslag	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000
		- bewustwordingscampagne tijdens Week van Lezen & Schrijven en overige incidentele kosten gedurende jaar. In- en extern gericht [uitbreiding, lokale invulling]	Incidentele kosten	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500
		- Training herkennen en doorverwijzen. [uitbreiding, lokale invulling]	Zie onder 1. Vergroten bereik	-	-	-	-

10.Regierol gemeente	- Versterken taalnetwerk - Bewustwording en verbinding	- Sturen op samenwerking tussen partners [bestaand verdient aanscherping vanuit de regierol]	Continu proces	-	-	-	-
		- Inzet beleidsmedewerker laaggeletterdheid	Structurele kosten ter borging van uitvoering van deltaplan		€ 30.000	€ 33.000	€ 36.000
Totale jaarlijkse kosten				505.400	770.900	744.400	704.900

Bijlage 1 Bestaand aanbod, Aanbod voor jongeren 0-18 jaar

Taak	Aanbieder	Soort ondersteuning	Doelgroep	Maximaal aantal deelnemers	Feitelijk aantal deelnemers	Locatie
Voorschoolse Educatie	KMN Kind&Co, De Toverfluit Indicatie: JGZ van de GGDrU	2 á 4 dagdelen per week naar kinderopvang om de taal te leren; aantal dagdelen is afhankelijk van de leeftijd.	Lokaal. Kinderen 2,5 tot 4 jaar, van wie de ouders volgens de GGD-jeugdarts laag scoren op opleidingsniveau en taalstimulatie, kunnen een indicatie krijgen voor kinderopvang met voorschoolse educatie	Er is geen maximaal aantal deelnemers voor deze activiteit. Deelnemersaantallen zijn in de afgelopen jaren gelijk gebleven.	150 per jaar	Kinderopvang locaties van KMN Kind en Co en de Toverfluit
Ouderconsult Jeugdgezondheidszorg	GGDrU, onderdeel van de maatwerkafspraken	De JGZ-artsen en verpleegkundigen indiceren kinderen voor VVE. De ouderconsultant zorgt voor de toeleiding naar de kinderopvang (huisbezoek, hulp bij invullen papieren, zoeken juiste locatie)	Lokaal. Kinderen van 2,5 tot 4 jaar, van wie de ouders volgens de GGD-jeugdarts laag scoren op opleidingsniveau en taalstimulatie.	Er is geen maximaal aantal deelnemer voor deze activiteit. Deelnemers zijn in de afgelopen jaren gelijk gebleven.	150 per jaar	Op het consultatiebureau aan de Zoutkamperschans of bij gezinnen thuis
Babystartkoffer	GGD, gemeente en Bibliotheek De Tweede Verdieping Selectie: er is geen selectie. Iedereen met een kindje van 4 maanden, in bezit van een voucher gekregen bij het consultatiebureau, kan het pakket ophalen.	Bij het viermaandenconsult op het consultatiebureau en bij geboorteaangifte ontvangen ouders een voucher om een Boekstartkoffer op te halen in de bibliotheek. In deze box zit een kennismakingspakket voor ouders met de services van de bibliotheek, een gratis inschrijving voor de baby, info over het belang van voorlezen, een cadeauboekje en een uitnodiging om deel te nemen aan de ouder-kind ochtenden.	Lokaal. Alle ouders op het consultatiebureau, dus niet specifiek gericht op taalarme gezinnen. Voorkomen laaggeletterdheid, bevordering taalontwikkeling.	N.v.t./alle ouders	De bibliotheek houdt bij hoeveel ouders gebruik maken van de voucher. Ca 100 gezinnen.	Thuis

Voorleesexpress	Bibliotheek De Tweede Verdieping Selectie: basisscholen, kinderopvang en consultatiebureau signaleren en melden de gezinnen aan.	Een taalondersteuningsproject waarbij vrijwilligers van de bibliotheek (onder leiding van een bibliotheekprofessional) 15 x voorlezen en taalspelletjes doen bij gezinnen thuis (de ouder neemt dit fasegewijs over), 1x bibliotheekbezoek.	Lokaal. Helpt laaggeletterdheid bestrijden en voorkomen in taalarme gezinnen	+/- 50 gezinnen per jaar/ afhankelijk van aantal Vrijwilligers	25 gezinnen per periode van 15 weken (2 periodes per jaar = 50 gezinnen per jaar)	Thuis bij ouders.
Taalbrigade kids, Boekstart in de kinderopvang, Bibliotheek op school, leeskisten en rondleidingen op ROC	Bibliotheek Nieuwegein (De Tweede verdieping)	Taalondersteuning aan jongeren onder de 18 jaar	Lokaal. Helpt laaggeletterdheid bestrijden en voorkomen in taalarme gezinnen en onder taalarme jongeren.		25	Op locatie
Huiswerkbegeleiding	Stichting Balans	Wij bieden ondersteuning in de vakken: Bètavakken: Wiskunde, natuurkunde, scheikunde en biologie. Talen: Nederlands, Engels, Frans, Duits en Latijn Overige vakken: geschiedenis, filosofie, maatschappijleer, ANW en CKV. 6 vrijwilligers/docenten begeleiden de leerlingen.	Elke dinsdagavond wordt huiswerkbegeleiding aangeboden aan middelbare scholieren. Leerlingen die thuis geen rustige plek hebben om te leren.	Aantal vrijwilligers: 6 Leerlingen: 20	20	Stichting Balans

Bijlage 2 Bestaand aanbod basisvaardigheden voor volwassenen

Taak	Aanbieder	Soort ondersteuning	Doelgroep	Maximaal aantal deelnemers	Feitelijk aantal deelnemers
Taal	NL Training	Formele taallessen. 2x per week 3 uur les, trajecten van 12-20 maanden, incl. examen & diploma (NL Training heeft diploma erkenning van het ministerie van Onderwijs).	Regionaal Iedereen ouder dan 18 en niet inburgerings-plichtig. Alfabetisering t/m 2F, NT1 en NT2	Normaal 12 groepen á 9-15 personen.	227
Kenniscentrum vrijwilligers. Deskundigheid-bevordering taal- en digi-vrijwilligers	Taalhuis Nieuwegein (Is onderdeel van het regionale platform van Taalhuis Lekstroom)	Kosteloze basistrainingen (4 dagdelen), verdiepingstrainingen, intervisies, webinars, workshops en themabijeenkomst door professionele docent toegankelijk voor taalvrijwilligers uit Nieuwegein. Specifiek gericht op de lokale behoeften, situatie en context. Vaak tevens maatwerk.	Taalvrijwilligers van alle samenwerkingsorganisaties uit regio Lekstroom. Per jaar meerdere trainingen en bijeenkomsten specifiek voor Nieuwegein.	Afhankelijk van soort bijeenkomst. Ca. 18 – 23 deelnemers per bijeenkomst.	Meer dan 200 vrijwilligers getraind in Lekstroom in 2019.
Kenniscentrum professionals. Deskundigheidsbevordering professionals	Taalhuis Nieuwegein (Is onderdeel van het regionale platform van Taalhuis Lekstroom)	Kosteloze trainingen voor professionals met als doel bewustwording problematiek en toename doorverwijzing deelnemers naar lokaal aanbod. 1) training signaleren laaggeletterdheid. 2) training eenvoudig communiceren 3) training op maat op aanvraag	De trainingen zijn bedoeld voor beroepskrachten en vrijwilligers vanuit o.a. welzijn, gezondheidszorg, jeugdwerk, werk & inkomen, gemeente, onderwijs, schuldenproblematiek.	Afhankelijk van soort bijeenkomst. Ca. 18 – 23 deelnemers per bijeenkomst.	Meer dan 250 professionals bereikt in Lekstroom in 2019.
Financiële zelfredzaamheid en laaggeletterdheid	Taalhuis Nieuwegein (Is onderdeel van het regionale platform van Taalhuis Lekstroom)	Bewustwordingsacties rondom link tussen schulden en laaggeletterdheid. Training en ondersteuning professionals in het signaleren van laaggeletterdheid. Naar behoefte aanbod rondom laaggeletterdheid en financiële zelfredzaamheid.	Professionals vanuit schuldhulpverlening, sociale dienst, werkgevers, voedselbanken, etc. Laaggeletterden met beginnende schuldenproblematiek of risico lopen.	Nader te bepalen	Regio Lekstroom. Ambitie is om met partners lokaal aanbod te creëren naar behoefte.
Open Leercentra	Taalhuis Nieuwegein (Is onderdeel van het regionale platform van Taalhuis Lekstroom) i.s.m. lokale partners (bv. NL training,	Specifiek aanbod voor de 'moeilijk lerende' doelgroep. O.a. analfabeten, e.d. onder begeleiding van een getrainde docent. Laagdrempelig, maatwerk, op niveau. Bedoeld voor	De 'moeilijk lerende' doelgroep. O.a. analfabeten, e.d. Deze groep redt het niet altijd binnen het huidige reguliere (standaard) aanbod.	Min. 20 – 25 'moeilijk lerende' deelnemers uit Nieuwegein en Houten.	Proeftuin in Nieuwegein en Houten

	Prago	Lokaal Opleiding licht verstandelijk beperkt (LVB), 4 groepen en moeilijk leerbare doelgroep, 4 groepen gericht op taal – lezen, rekenen, schrijven en digitale vaardigheden.	NT1 en NT2		
Preventie laaggeletterdheid	Bibliotheek De Tweede Verdieping	collectie fictie voor jeugd en volwassenen. Doel leesplezier en taalontwikkeling. Helpt laaggeletterdheid voorkomen.	Voorkomen laaggeletterdheid NT1 en NT2	Iedereen kan lid worden of zonder lidmaatschap in de bibliotheek gebruik maken van de collectie.	Nvt
Taalplein	Collectie voor anderstaligen en laaggeletterden + digitale materialen + het geheel aan activiteiten	Het Taalplein is het geheel aan activiteiten, de collectie en het digitale aanbod bedoeld om de taalvaardigheden van anderstaligen en laaggeletterden te doen toenemen. DTV is hiermee aanvullend op en in interactie met het formele taalaanbod op lokaal niveau en werkt samen met het taalhuis.	Laaggeletterden en anderstaligen (NT1 en NT2), individueel of in groepen),	onbeperkt	Er komen jaarlijks zo'n 10 taalgroepen bestaande uit 10 – 15 personen voor een rondleiding. 250 anderstaligen die aantoonbaar gebruik maken van deze collectie. Over het aantal laaggeletterden zijn geen gegevens bekend.
Taalbrigade	Bibliotheek De Tweede Verdieping	Elke vrijdagochtend (9:30-11:45 uur) bijeenkomsten voor anderstaligen om te oefenen met het spreken en lezen van de Nederlandse taal en nader kennis te maken met Nederland en Nieuwegein in het bijzonder.	Voorkomen of oplossen laaggeletterdheid bij NT2, statushouders	25 vrijwilligers, 50 deelnemers	28 vrijwilligers
Preventie laaggeletterdheid	Bibliotheek De Tweede Verdieping	collectie fictie voor jeugd en volwassenen. Doel leesplezier en taalontwikkeling. Helpt laaggeletterdheid voorkomen.	Voorkomen laaggeletterdheid, NT1 en NT2		
Dienst Taalbrigade@work	Bibliotheek De Tweede Verdieping	Vrijwilligers die met laaggeletterden en gevorderde anderstaligen oefenen met de taal die je nodig hebt voor het lezen van vacatures, het opstellen van een cv, een schrijven van een sollicitatiebrief of het voeren van een gesprek met potentiële werkgevers. Helpt laaggeletterdheid bestrijden.	Laaggeletterde NT1, NT2	20 personen	20 personen
Dienst ICT Infoservice	Bibliotheek De Tweede Verdieping I.s.m. Wij 3.0, Samen voor Nieuwegein, ROC	Vrijwilligers en stagiairs (ook anderstaligen die Nederlands willen leren) die met laaggeletterden en gevorderde anderstaligen oefenen met digitale (taal)vaardigheden. Daarnaast themabijeenkomsten rond digitale vaardigheden en mediawijsheid.	Laaggeletterden, anderstaligen en laagdigitaalvaardigen, NT1 en NT2	nvt	nvt

		Helpt laaggeletterdheid voorkomen en bestrijden.			
Bewustwordingscampagne voor professionals bij bedrijven en instellingen	Bibliotheek De Tweede Verdieping ism Samen voor Nieuwegein, Antoniusziekenhuis, GGD, Lijfstyle	Laaggeletterdheid bewustwordingscampagne. Een beeldgestuurde campagne voor professionals bij bedrijven en instellingen met animaties en informatie over laaggeletterdheid met doorverwijzing naar Taalplein en Taalbrigade. Beoogd resultaat: - Opbouwen en onderhouden netwerk laaggeletterdheid. - Bewustwordingscampagne - Voorlichting aan bedrijven. - Toolkit Laaggeletterdheid Helpt laaggeletterdheid signaleren en bestrijden.	Bewoners, bedrijven, instellingen Nieuwegein	nvt	nvt